

Heikki Törmänen ja sitkeä tarina Sigfrid Boneliuksesta

Heikki Törmästä on liikkunut sitkeästi kirjoituksia, joissa hänen mainitaan olleen Kuusamon kirkkoherran Sigfrid Boneliuksen renkinä. Rovaniemen henkikirjoissa Heikki Heikinpoika näkyi vuosina 1688 ja 1691 kotitalossaan Halvarissa. Hän kuitenkin maksoi jo vuonna 1691 Törmäsen talon maaveron ja kymmenykset. Tätä ennen Rovaniemen kappalaisen taloudessa ei näy renkinä Heikkiä, jolloin hän olisi ylipäätään voinut olla renkinä. Heikki oli Törmäsen talon isäntänä vuosina 1691–1698, jolloin hän ei ole luonnollisestikaan ollut missään renkinä. Heikki lähti vuonna 1700 Lapinmaahan, ja kuten nyt tiedetään, hän päätyi Kuusamoon.

Sigfrid Bonelius (n.1665–1715) toimi Rovaniemellä isänsä kappalaisen Sigfrid Christierni Boneliuksen apulaisena vuosina 1689–98. Sigfrid tuli Rovaniemeltä Kuusamoon vuonna 1702, jonne hänet oli nimitetty kirkkoherraksi vuotta aiemmin. Koska Sigfrid toimi Rovaniemellä isänsä apulaisena, hän on saattanut jopa kastaa Heikin ja Elina pojan Heikin, joka syntyi noin vuonna 1691. Papit ovat joka tapauksessa tunteneet seurakuntalaisensa, sillä seurasivathan he väen kirkossakäyntiä. Rovaniemeltä ei ole löydettävissä asiakirjoja, joissa olisi tietoja Heikin perheen kanssakäymisestä Boneliuksen perheen kanssa.

Kuusamolaisissa vähäisissä 1700-luvun alun lähteissä ei ole yhtään kirjausta, joissa olisi mainittu, että Heikki Törmänen (synt. Halvari) olisi ollut tekemisissä kirkkoherra Sigfrid Boneliuksen kanssa. Kuusamon pappilan palon yhteydessä vuonna 1730 paloivat myös kaikki varhaisimmat kirkonkirjat, joista olisi voinut saada valaisua asiaan. Varhaisten kirkollisten aineistojen menetyksen vuoksi on mahdotonta sanoa mitään varmaa Heikki Törmästä ja Sigfrid Boneliuksesta.

Heikki Heikinpoika Törmänen valittiin Kuusamon neljännesmieheksi (*nimimiehen avustajana verojen kannossa*) 1700-luvun ensivuosisyysmenenä. Olettaa voi, että kirkkoherra Bonelius on voinut vaikuttaa rovaniemeläisen Heikin valintaan tähän toimeen, kuten hän ilmeisesti vaikutti siskonsa pojan Sigfrid Granrothin valintaan Kuusamon nimismieheksi. Heikki on saanut jonkinlaisen palkkion toimestaan, joka ei liene kuitenkaan riittänyt perheen elättämiseen. Vanhempi Heikki Törmänen ei virallisesti perustanut uudistilaa - miten hän hankki elantonsa Kuusamossa?

Kuusamolaiset saivat pääosan elannostaan 1700-luvulla kaskeamalla metsiä sekä kalastamalla ja metsästämyllä. Myös kaikilla virkamiehillä oli hallinnassaan maatila, jota yleensä hoitivat hiedän puolestaan rengit ja piijat, elintarpeiden saamiseksi. Kuusamon ainoat virkamiehet olivat kirkkoherra ja nimismies, joilla lienee ollut palkollisia, kuten varmaan myös vauraimmilla talollisilla - ainakin ajoittain. Käräjäpöytäkirjojen mukaan Heikin mainitaan olleen ainoan kerran renkinä Kuusamon Lehtoniemessä, mutta asiakirjasta ei paljastu milloin ja kenen renkinä hän oli. Tämä kuitenkin viittaa siihen, että Heikki oli hankkinut lisäelantoa

perheelleen, mutta se kenen palveluksessa hän on ollut, jää historian hämärän peittoon. Heikillä ja perheellään lienee ollut vakituinen asumapaikka ja siellä jonkinlainen pirtti asuttavanaan, mutta siitäkään ei ole säilynyt mitään tietoja.

Neljännesmies Heikki Törmänen (*synt. Halvari*) lienee ollut kyseessä Haukiniemen tilaa käsittelevän käräjäjutun yhteydessä vuonna 1737. Tällöin käy ilmi, että Heikki Törmänen hoiti kirkkoherra Sigfrid Boneliuksen perikunnan omistuksessa ollutta Haukiniemen tilaa neljän ja puolen vuoden ajan vuosina 1719–1724. Tästäkään käräjäpöytäkirjasta ei ilmene mitään muuta tietoa, josta voisi saada lisää selvyyttä vanhemman Heikin tekemisistä tai olemisista Kuusamossa. Pojastaan eli nuoremmosta Heikki Törmästä (n.1691–1764), on saatavissa enemmän tietoa, joka otti ylös Heiskalan eli Ristilammen tilan vuonna 1719.

Kenties tarina Heikistä (vanhemmasta) Sigfrid Boneliuksen renkinä on liittynyt vanhaan oletukseen, että Heikin isän nimi olisi ollut Sigfrid, jolloin sopivalta tuntunut vaihtoehto on ollut kulmakunnan merkkimies kirkkoherra? (*Huom! Aiemmin ei ollut tiedossa, että Heikin isäkin oli Heikki, ja että oli lähtöisin Rovaniemeltä*).

